

Latrian Newspaper „LAIKS” (Time)
for USA and Canada.

Published twice weekly except Christmas issue — Helmārs Rudzītis. Publisher — Editorial and Business Office 7307, — S-rd Ave, Brooklyn, N.Y. 11209 USA. Phone TE 6-6382, Canadian Office: 444 Wolseley Ave, N. Montreal 264, P. Quebec, Phone 488 0547. Subscr. Rātes USA, Canada and elsewhere: 3 months \$7.00, 6 months — \$13.00 1 year— \$25.00. Advert Rates: 1 column (2 1/4" by 1"), \$3.60, 1 column (2 1/4" by 1"), choice location \$4.60.

LAIKS

Latviešu laikraksts Amerikā „LAIKS”
iznāk divi reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās.

Izdevējs apgāds «Grāmatu Draugs» — H. Rudzītis. Redaktors Arturs Strautmanis. Redakcijas kolēģijā Kārlis Rabācs (emer.), Maksis Čulītis (Toronto) un Gunārs Grīnbergs. Redakcija — kantoris: 7307, 3rd Ave, Brooklyn, N. Y., 11209, USA. Tel. kantorim TE 6-6382, redakcijai (212) SH 8-6704. — Abonēšanas maksa ASV un Kanadā, par 3 mēn. \$7.00, par 6 mēn. \$13.00, par 1 gadu \$25.00. Sludinājumu maksa: slud. daļā \$3.60 (2 1/4" sleja), tekstā \$4.60 (2 1/4" sleja) un pirmā lappusē \$6.00 par collas telpu 1 slejā.

Vol. XXVI Nr. 88 (2523), Saturday, August 24, 1974.

Second Class Postage Paid at Brooklyn, N. Y.

Sestdien, 1974. g. 24. augustā

Ļoti nozīmīgs atradums

UZIETS JĀNA REITERA LATVIEŠU BĪBELES TULKOJUMA
PARAUGU IZDEVUMS

Valodnieks un bibliogrāfs Benjamins Jēgers jau ilgāku laiku uzturas Eiropā, vakdam ziņas gan par trimdas izdevumiem savai Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfijai, gan arī par mūsu 16. un 17. g.s. grāmatām, par kurām viņš savā laikā /1960.g./ sniedza pārskatu ar nosaukumu Verzeichniss der lettischen Drucke des 16. un 17. Jahrhunderts /izdevumā Zeitschrift fuer Ostforschung/.

Viņa meklējumi tagad vainagojušies ar sevišķu panākumu. 1. augustā Up-salas universitātes bibliotēkā atrodot divus /laikam gan latviešu izcelsmes mācītāja/ Jāņa Reitera darbus, kas publicēti 1675. gadā. Tos turēja par pazudušiem jau kopš 1901. gada, un il-gus gadus bez panākumiem meklēja arī latviešu trimdas zinātnieki. Viens no uzietajiem darbiem ir Jāņa Reitera Tēvriņu krājuma 1675.g. Rostokas iz-devuma jauns eksemplārs, kura citus trīs eksemplārus B. Jēgers atrada jau 1954.g. un faksimilizdevumā laida kļā-jā Imantas apgāds Kopenhāgenā.

Otrs atrastais darbs ir Jāņa Reitera 1675.g. Rīgā izdotais latviešu bibeles tekstu paraugu tulkojums. Par šo grā-matu radās liela interese, kad šī gad-simta trīsdesmitajos gados Jāņa Strau-berga pētījumi lika domāt, ka šī tulko-juma autors Johannes Reuter laikam ir bijis latvietis, kas tātad jau 10 ga-dus pirms Glika un citu vācu mācīta-ju veiktā darba izdevis savu bibeles tulkojumu paraugu latviešu valodā, ce-rēdams, ka viņam uzticēs visus bibe-les tulkošanas darbu.

B. Jēgers par to, kā viņš minēto iz-devumu atradis, stāsta, ka šovasar dzīdams pēdas latviešu grāmatām Zviedrijas bibliotēkā, viņš ievērojis, ka zviedru laikā Rīgā kļājā laistie iz-devumi - arī citas valodās, ne tikai zviedru vien - šīs zemes grāmatu krāt-uvēs bieži vien atrodami t.s. zviedru nodaļā. Tāpēc viņš, kaut arī reizi jau pabijis Upsalā, nolēmis doties uz tu-rieni vēlējis, lai turienes universitā-tes bibliotēkas t.s. zviedru nodaļā mē-ginātu atrast minētos Reitera darbus, kam tik liela nozīme mūsu kultūras un valodas vēsturē.

Up-salas universitātes bibliotēkā iz-radījies, ka pie pašiem grāmatu plauk-tiem universitātei nepiederīgas perso-nas pielaiž tikai ārkārtas gadījumos. Bibliotēkas ierēdņi beidzot tomēr at-lāvuši B. Jēgeram pie plauktiem pie-klūt, bet tikai kāda bibliotēkas darbi-nieka pavadībā, prātams, tāda, ka uz-devums ir sameklēt bibliotēkas lietotā-ju pasūtīnātās grāmatas. B. Jēgers at-tiecīgajam darbiniekam Nilsam Per-heimam norādījis, ka pazudušās Jāņa Reitefā grāmatas būtu jāmeklē zvied-ru nodaļā pie bibeļem, tāpat to, kāds varētu būt šo darbu formāts un aptu-venais lappušu skaits. Perkheims to noklausījis un pats vēl iepazīsies ar meklējamo grāmatu aprakstiem, devies pie plauktiem un tūlīt arī

tik ilgi meklētās grāmatas tiešām bi-jušas bibliotēkas zviedru nodaļas bi-beļu krājumā, pie tam tur, kur novie-roti Vecās derības izdevumi. Tas sap-rotams, jo Jāņa Reitera darba sākumā ir tulkojumi no 2. Mozus grāmatas 20. nodaļas.

Minētos J. Reitera darbus meklēju-ši ne tikai latviešu zinātnieki vien jau kopš vairāk nekā 40 gadiem, bet, pēc citām ziņām, jau 1901. gadā vēl kādi citi interesenti.

B. Jēgers jau sagatavojis manuskrip-tu, lai šos paraugtulkojumu tekstus dri-zā laikā publicētu faksimilizdevumā.

Atrastajiem tulkojumu paraugiem ir daudzpusīga, nozīme. Pirmkārt, tas, visai ticams, ir latvieša darbs, otr-kārt, tie izdoti pirms vācu mācītāju tulkojuma, ar ko tas ir viens no tiem retajiem gadījumiem, kad bibeles tul-kojumu kādas mazākas tautas valodā veicis kāds šīs tautas piederīgais un nevis sveštautietis. Treškārt, tas ir kāds pilnīgi nepazīstams, stipri vecs un samērā plašs un sakarīgs latviešu teksts. Tagad, ceturtkārt, rodas iespēja spriest par Jāņa Reitera tulkojumu kvalitāti un attiecībām pret citiem bi-beles latviskojumiem. Piektkārt - nāk klāt jauni, plašāki materiāli arī pārskatiem par latviešu pareizrakstības vēs-turi.

Ar dzīvu interesi gaidāms kā B. Jē-gera apsoltais faksimilizdevums, tā arī viņa aizsāktais Jāņa Reitera valod-as un ortogrāfijas apskats, bet pats ļoti nozīmīgā retuma atradējs - jāap-sveic!

KĀRLIS DRAVIŅŠ

Jāņa Reitera Rīgā 1675.g. izd. latviešu bibeles teksta tulkojumu paraugs

MAZIE NOTIKUMI

28. dalisliedzības tiesnešus no 14 valstīm, to skaitā 6 no Pad. Savienības, par nesportisku nostāju vai nekompetentiem vērtējumiem ar diskvalifikāciju sodījusi Starptautiskā slidotāju savienība - sakarā ar norisēm pasaules meistarsacīkstēs šā gada sākumā Minchenē. Visilgāk - uz visu mūžu - diskvalificēta angliete Mollija-Filipsa, kas daudzkārt atzīmes salikusi pagalam aplami, un "nogulēja" brīvo slidotāju dāmām Eiropas meistarsacīkstēs Agramā.

PAR TO TIKA ZELTA PALMA

"Atmošanās" saucas šī Alberta Vasila kompozīcija, kam līdz darbu Parizē Beļģijas-spāņu mākslas festivāla "St.Germain de rija" piešķirusi Zelta palmas ordeņa medaļu un diplomu. Abi godi līdz ar mākslinieka ģimetni un īsu biogrāfiju parādīsies arī manachā. Beļģu-spāņu biedrības goda priekšsēde ir Beļģijas kbiola.

FILMU APSKATS

"BALTA AUSMA", (The White Dawn, Paramount.) Eskimu primitīvās dzīves romantika tālajos ziemeļos periodiski savilņo "civilizēto pasauli". Arī latviešiem šī romantika nav sveša. Piem. 1971. Grāmatu Drauga apgādā parādījās Grenlandes apcelotāja Ivāra Sija grāmata "Kamanu sliedes aizputina. - 1922. gadā plašu vispārēju ievēribu sacēla filma "Nanuks no ziemeļiem, kas attēloja eskimu dzīvi pie Hudsona līča, Kanadas ziemeļos. Pēc desmitgadiem tikpat slavena kļuva filma "Eskimo" par Alaskas eskimieci Nomes apgabalā. Tomēr šie veikumi savā būtībā bija tikai dokumentārfilmas. "Balta ausma" mēģina iet soli tālāk un sniegt noapaļotu fābulu, ko pēc vēsturiska notikuma (pirms 80 gadiem) plašā romanā ievēdojis un vēlāk scenarijā pārveidojis Džeks Hjustons (Houston). Šoreiz filmnieki iespiedušies krietni tālāk ziemeļos. Filma uzņemta Bafina salas austrumu piekrastē, iepretim Diskos salām pie Grenlandes, kuras apraksta Sīlis savā grāmatā. Tēlotāji ir ievērojami - viens no jaunās paaudzes cerīgākajiem amerikāņu aktieriem Timotejs Botoms (Bottom), veterāns Otss (Oates) un nēģeru aktieris Lū Gosets (Gossett). Tālu neizpētītajos ziemeļos iespiedušies valzivju mednieki cieš avariju. Trīs no viņiem izglābj eskimi, kas vēl nekad nav redzējuši svešiniekus. Lielā auguma un neparasto vaibstu dēļ, eskimi iedēvē izglābtos par "suņu bērniem", bet laipni uzņem savā vidū. Jūrnieki nodzīvo pie eskimiešu divus gadus. Nesekmīgi mēģina atgriezties mājās, atkal avarē un atkal tiek izglābti. Kad jūrnieki iemāca eskimiešu civilizācijas netikumu - dzeršanu, tēcinādami degvīnu no dzērvenēm, cilts varmācīgais šamans liek viņus nogalināt. Konflikta fābulā ir pietiekami, taču izrāde velkas visai gausi, bez kāpinājumiem. Arī režisors P. Kaufmani ir apšēdis dokumentārisms. M. Čapmaņa fotogrāfija ir izsmalcināta un iespaidīga, bet ledainā tundra un pusaizsalusi jūra sniedz maz dažādības. Interantākas ir roņu un valzīrgu medības, un sevišķi efektīga cīņa ar milzīgu

leduslāci, ko pundura au pieveic ar īsu šķēpu. atklāta dabā un lie "autentiska". Turpretin liecina "nacionālās" d tam notiek tik plašā lec primitīvie eskimi nekad Nav viegls arī aktier

Biezos roņādas kažok tiem, viņiem grūti savus tēlus. Detalizēta ma vienīgi tuvskatos. paveicas Botomam, piemīt izcilā spēja p vaibstos komplicētas, j tas emocijas, arī c cildenuma mirdzumu, visai izrādei zināmu noskaņu. Interesanti eskimu "tipi" un var j neskoloto tēlotāju ērto Labākajos brīžos fil iespaidīgu episku vērie vienmuļi un diezgan ga

ZELTA ADATAS

Needles, American ASV kļūst populāra kī cības metode - akupu tama lieta, ka jāparāda šo tēmu. Garajā izrād - dursnā ar ļoti gar "zelta" adatām - tie tikai divas reizes - vi otrreiz ar nāvēģām s laiku aizpilda. karate kautiņi; jo dažāda kali organizēti nelieši iznīc cīnoties pēc noslēpuma formulas, kas atjau cilvēkam seksuālās sp interesanta un aps dzīvās mīmikas dēļ ir tēlotāja Elizabete E Džo Dons Bekers ir sm jau redzēts līdzīgā "Walking Tall". Plaš veterāns Burdzess M (dith) kā ērmīgs Losan nieks, kas tiko a karates speciālists Plaši ir izmantoti de kongas ostar un kļ skati ar dzīvu čūsl kurās iepērkas ķnieš